

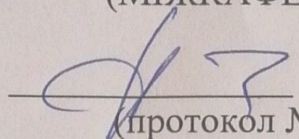
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Філологічний факультет

Кафедра методики викладання германських мов

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
(МІЖКАФЕДРАЛЬНОМУ ЗАСІДАННІ)

Завідувач кафедри

 / С.Ю. Гуров
(протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ”

для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти

Перший (бакалаврський)

Галузь знань

01 Освіта

Спеціальність

014.01 Середня освіта. Українська мова і література

Освітня програма

**Середня освіта. Українська мова і література.
Англійська мова і література**

Мелітополь, 2021

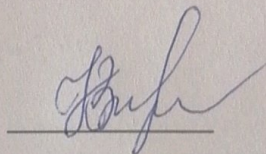
Розробники:

Т.В. Коноваленко, доцент, кандидат педагогічних наук,

Т.І. Харченко, асистент

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

О.В. Коваль

«30» серпня 2021 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Ступінь вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський), Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014.01 Середня освіта. Українська мова і література Освітня програма Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література	Обов'язкова	
Блоків – 2		Рік підготовки:	
		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		6-й	6-й
		Лекції	
		40 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		38 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Навчальна практика**	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		42 год.	108 год.
Тижневих годин – 4	Вид контролю Екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні базових теоретичних знань, необхідних для встановлення спільних та відмінних рис в будові рідної та іноземної мови шляхом системного порівняння всіх аспектів обох мов, що дасть можливість визначити основні напрямки інтерференції рідної мови у мову іноземну й накреслити шляхи подолання небажаних наслідків цього явища.

Завданнями навчальної дисципліни є такі:

ознайомлення студентів з теоретичними основами порівняльно-типологічного дослідження мов; формування та розвиток уміння користуватися порівняльно-типологічним методом дослідження мовних явищ; формування та розвиток уміння інтегрувати науково-теоретичні знання з практичним контекстом при вирішенні професійних завдань; розвиток таких якостей особистості як самостійність, відповідальність, організованість, цілеспрямованість внаслідок підвищення ролі самостійної роботи студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Основні класифікації мов за типологічними ознаками;
- Методи порівняльно-типологічного дослідження;
- ізоморфні (спільні) та аломорфні (відмінні) риси порівнюваних мов на кожному мовному рівні (фонетичному та фонологічному, лексичному, морфологічному, синтаксичному).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

вміти:

- самостійно здійснювати порівняльно-типологічний та контрастивно-лінгвістичний аналіз фонетичних, фонологічних, лексичних, граматичних і стилістичних явищ;
- надавати правильну теоретичну інтерпретацію мовним явищам;
- визначати випадки необхідного застосування у практиці навчання висновків, одержаних внаслідок порівняльно-типологічного аналізу явищ іноземної (англійської) та рідної мов у процесі професійної діяльності;
- працювати з науковою лінгвістичною літературою та реферувати праці з порівняльно-типологічної та контрастивної лінгвістики.

3. По закінченню курсу у студентів мають бути сформовані такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 6) Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 1) Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2) Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3) Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.

ФК 8) Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

4. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- основні класифікації мов за типологічними ознаками;
- методи порівняльно-типологічного дослідження;
- ізоморфні (спільні) та аломорфні (відмінні) риси порівнюваних мов на кожному мовному рівні (фонетичному та фонологічному, лексичному, морфологічному, синтаксичному).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- самостійно здійснювати порівняльно-типологічний та контрастивно-лінгвістичний аналіз фонетичних, фонологічних, лексичних, граматичних і стилістичних явищ;
- надавати правильну теоретичну інтерпретацію мовним явищам;
- визначати випадки необхідного застосування у практиці навчання висновків, одержаних внаслідок порівняльно-типологічного аналізу явищ іноземної (англійської) та рідної мов у процесі навчання іноземної мови в школі;
- працювати з науковою лінгвістичною літературою та реферувати праці з порівняльно-типологічної та контрастивної лінгвістики.

По закінченню курсу у студентів мають бути сформовані такі компетентності:

Загальні:

- здатність учитися;
- креативність, здатність до системного мислення;
- наполегливість у досягненні мети;
- базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін;
- здатність до письмової й усної комунікації іноземною мовою;

Фахові:

- базові уявлення про систему мови;
- здатність застосовувати основні знання з галузі філології на практиці;
- здатність сформувати іншомовну мовленнєву компетенцію учнів;
- здатність сформувати мовну компетенцію учнів;
- здатність використовувати професійно профільовані;
- знання й практичні навички в галузі теоретичної фонетики і граматики іноземної мови;
- здатність використовувати професійно профільовані;
- знання й практичні навички в галузі лексикології іноземної мови.

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Contrastive typology as a science

1. Contrastive typology as a branch of linguistics
2. Aims and methods of contrastive typology
3. Principal terms and notions of contrastive typology
4. Kinds of typological investigations.
5. The typological method vs. The historical and contrastive linguistic methods of investigation.
6. The principal linguistic methods employed in contrastive typology.
7. The typical features of a language vs. the structural type of the language.

Тема 2. Contrastive typology of phonetic and phonological systems

1. Typological constants of the phonetic/phonological levels.
2. Quantitative and qualitative characteristics in the system of vowels of the contrasted languages.
3. Quantitative and qualitative characteristics in the system of consonants in the contrasted languages.
4. Assimilation of consonants in the contrasted languages.
5. Common and divergent structural types of syllables in the contrasted languages.
6. Word-stress and its functions the contrasted languages.
7. Utterance stress and utterance intonation the contrasted languages.
8. Isomorphisms/allomorphisms in the system of speech tones the contrasted languages.

Тема 3. Typology of the lexical systems

1. Typological constants of the lexical level.
2. The semantic structure of words in the contrasted languages.
3. Means of nomination in the contrasted languages.
4. Types of motivation in the contrasted languages.
5. Principles of typological classification of lexicon.
6. Socially, stylistically and functionally distinguishable classes of lexicon.
7. Lexico-stylistic classes of words.
8. Isomorphic and allomorphic types of word-formation in the contrasted languages.
9. Typology of idiomatic and set expressions.

Тема 4. Typology of the morphological systems

1. Typological constants of the morphological level.
2. Isomorphisms/allomorphisms in the morphemic structure of English and Ukrainian words.
3. Typology of parts of speech in the contrasted languages.
4. Typology of the noun. The category of definiteness/ indefiniteness.
5. Typology of the adjective. Base / derivative adjectives. Classes / morphological categories of adjectives.
6. Typology of the numeral.
7. Typology of the pronoun. Classes/morphological categories of pronouns.
8. Typology of the verb. Classes/morphological categories of verbs. Verbals in English and Ukrainian.
9. Typology of the adverb in English and Ukrainian.
10. Typology of the functional parts of speech (prepositions, conjunctions, particles).

Тема 5. Typology of the syntactic systems

1. Syntactic processes and syntactic relations in the contrasted languages.
2. Typology of word-groups in the contrasted languages.
3. Typology of the simple sentence in the contrasted languages.
4. Typological characteristics of main and secondary parts of the sentence in the contrasted languages.
5. Typology of the compound sentence in the contrasted languages.
6. Typology of the complex sentence in the contrasted languages.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Порівняльна типологія як наука												
Змістовий модуль 1. Порівняльна типологія як наука	16	4	4			8	16					16
Змістовий модуль 2. Типологія фонетичних та фонологічних систем	24	8	8			8	24	2				22
Разом за модулем 1	40	12	12			16	40	2				38
Модуль 2												
Типологія мовних систем												
Змістовий модуль 3. Типологія лексичних систем	24	8	8			8	24	2	2			20
Змістовий модуль 4. Типологія морфологічних систем	30	10	10			10	30	2	2			26
Змістовий модуль 5. Типологія синтаксичних систем	26	10	8			8	26		2			24
Разом за модулем 2	80	28	26			26	80	4	6			70

Усього годин	120	40	38			42	120	6	6			108
---------------------	-----	----	----	--	--	----	-----	---	---	--	--	-----

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Порівняльна типологія як наука	4
2	Типологія фонетичних і фонологічних систем	8
3	Типологія лексичних систем	8
4	Типологія морфологічних систем	10
5	Типологія синтаксичних систем	8
	Разом	38

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Порівняльна типологія як наука	8
2	Типологія фонетичних і фонологічних систем	8
3	Типологія лексичних систем	8
4	Типологія морфологічних систем	10
5	Типологія синтаксичних систем	8
	Разом	42

9. Методи навчання

Основні методи навчання: словесні, наочні і практичні.

Словесні методи: бесіда, пояснення, розповідь, лекція, проблемна лекція, навчальна дискусія, самостійна робота, інтерактивні методи.

Наочні методи: ілюстрування, демонстрація, спостереження, презентація.

Практичні методи: вправи, лабораторні, практичні роботи, конспектування лекції, самостійний науково-критичний аналіз текстів двох мов.

10. Методи контролю

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;

- письмовий (перша ті друга контрольні точки);
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час практичних занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо)
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

11. Критерії оцінювання відповідно до видів контролю **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка EC TS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкове семестрове оцінювання (залік) включає результати аудиторної та самостійної роботи студентів. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент у процесі вивчення дисципліни, – 100: По підсумку періодичного контролю (2 модулі по 30 балів; 40 балів за результатами поточного контролю). Якість самостійної роботи студентів здійснюється у формі захисту презентації, аналізу твору, творчої роботи.

Підсумкове семестрове оцінювання (іспит) включає результати аудиторної та самостійної роботи студентів і результати складання іспиту. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент у процесі вивчення дисципліни, – 100, що являє собою середнє арифметичне з суми балів періодичного контролю (2 модулі по 30 балів; 40 балів за результатами поточного контролю) і балів, отриманих за складання іспиту (100 балів).

Вимоги до заліку

Заліки студенти складають за підсумками поточної успішності. В умовах кредитно-модульної системи на залік з іноземної мови виділяють 100 балів. Кількість балів, які отримує студент, залежить від таких факторів:

- 1) якість виконання усіх ключових індивідуальних та групових навчальних завдань у межах тем змістових модулів;
- 2) якість виконання студентами завдань передбачених тематикою самостійної роботи, а також завдань із позааудиторного читання автентичної художньої або науково-популярної літератури іноземною мовою;
- 3) якість виконання завдань модульного контролю.

12. Рекомендована література

1. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 464 с.
2. Comrie, Bernard, et al. “Chapter Introduction.” *WALS Online - Chapter Introduction*, *The World Atlas of Language Structures Online*, 2013.
3. Song, J.J. (ed.) (2011). *The Oxford Handbook of Linguistic Typology*. Oxford: Oxford University Press
4. Moravcsik, Edith (2013). *Introducing Language Typology*. Cambridge, London: Cambridge University Press.
5. Larry M. Hyman. Where’s Phonology in Typology? [Електронний ресурс]: University of California, Berkeley. URL: http://linguistics.berkeley.edu/phonlab/annual_report/documents/2006/Hyman_Phonology_in_Typology.pdf
6. Laura Christine Dilley. *The Phonetics and Phonology of Tonal Systems*. S.B., Brain and Cognitive Sciences Massachusetts Institute of Technology, 1997. URL: <http://personal.bgsu.edu/~dilley/Dilley-thesis.pdf>
7. Bromberger, Sylvain & Morris Halle. 1989. Why phonology is different. *Linguistic Inquiry* 20.51-70.
8. Сучасна українська мова / А.П.Грищенко ті ін. К.: Вища школа, 2002. 439 с.
9. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови /За ред. чл. – кор. НАН України І.Вихованця. К., 2004.
10. Гуйванюк Н.В., Кардащук О.В., Кульбабська О.В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці. Чернівці, 2003.

11. Гуйванюк Н.В., Кульбабська О.В. Складні ускладнені речення: Теоретично-практичний блок. Рекоменд. Міністерством освіти і науки України як навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. Чернівці: Рута, 2003.
12. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. Вінниця: Поділля-2000, 2003.
13. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. Львів: ЛНУ, 2002.
14. Burridge Kate & Bergs Alexander, 2016, Understanding language change, London/New York: Routledge. DOI : 10.4324/9781315463018
15. Brinton Laurel J. & Traugott Elizabeth C., 2006 (2005), Lexicalization and Language Change, Cambridge: Cambridge University Press. DOI : 10.1017/CBO9780511615962
16. Durkin Philip, 2014, Borrowed Words: A History of Loanwords in English, Oxford, New York: Oxford University Press.
17. Kastovsky Dieter, 1986, "The problem of productivity in word-formation", Linguistics 24, 585-600. DOI : 10.1515/ling.1986.24.3.585
18. Plag Ingo, 2018, Word-Formation in English, Cambridge University Press. DOI : 10.1017/CBO9780511841323
19. Twardzisz, Piotr (9 July 2015). "Book Review: The Oxford reference guide to English morphology". Journal of English Linguistics. 43 (3): 253–256. doi:10.1177/0075424215592228
20. An Introduction to English Morphology: Words and Their Structure. Andrew Carstairs-McCarthy. Edinburgh University Press, 2018.
21. Introducing English Syntax: A Basic Guide for Students of English. Peter Fenn, Götz Schwab, 2018.

13. Інформаційні ресурси

1. Contrastive linguistics and its relationship to typology and dialectology. URL: <http://projectlingu.wordpress.com/2012/01/03/contrastive-linguistics-and-its-relationship-to-typology-and-dialectology/>

2. Contrastive linguistics and the linguistic field theory. URL: <http://ifa.amu.edu.pl/psicl/files/27/05Tarasova.pdf>
3. Graph words online thesaurus (2011-2015) [online] Available from: <http://graphwords.com>. Accessed 28 Aug 2021.
4. Lexipedia. Where the words have meaning (2012) [online] Available from: <http://www.lexipedia.com>. Accessed 28 Aug 2021.
5. Lingro dictionary. [online] Available from: <http://lingro.com>. Accessed 28 Aug 2021.
6. Vocabulary.com (2015) [online] Available from: <http://www.vocabulary.com>. Accessed 28 Aug 2021.
7. Council of Europe (2001) Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge: Cambridge University Press [online]. Available from: <http://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>. Restructured version available from: https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf. Accessed 28 Aug 2021.